

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— " četrt leta . . . 2:50 " posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " dvakrat . . . 12 " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prvo poletje je minilo. S težavami in žrtvami smo vzdrževali svoj list. Prosimo nujno vse cenjene naročnike in naročnice, ki še niso poravnali naročnine za tekoče, oziroma še za preteklo leto, naj store to čimprej, ker moramo poštne in tiskarske stroške redno plačevati. Mnogo naročnikov, ki so v vojni, ni plačalo lani in letos nič, nekateri so odpovedali zaradi draginje. Ako ostali ne ustrežejo nujni in opravičeni naši prošnji, smo primorani, da izdajo lista za nedoločen čas s to ali s prihodnjo številko ustavimo. Biti ali ne biti — to je sedaj odvisno od požrtvovalnosti in zvestobe naše stanovske zavednosti! — V pozitivnem primeru izide prihodnja številka našega lista dne 20. avgusta 1915.

Današnji številki smo priložili položnice vsem p. n. naročnikom, ki so poravnali polletno naročnino, in onim, ki jo sploh še niso plačali.

V šolskih počitnicah.

Veliko je bilo že čitati o delovanju in požrtvovalnosti učiteljstva v prid »Rdečemu križu«. Prav lepo vsoto denarja je učiteljstvo prispevalo deloma iz svojih lastnih skromnih dohodkov, deloma nabranih pri domoljubnih ljudeh. Učiteljice so se izkazale s pletenjem raznih potrebščin za naše vrle vojske. Ponosno lahko zre učiteljstvo na svoje delovanje. Zato pa le naprej pogumno in neumorno vsak na svoj način pomagajmo domovini!

Tudi v letošnjih velikih šolskih počitnicah ne počivajmo popolnoma. Izprememba dela je tudi razvedrilo. Posebno učiteljice, poprimite se iznova pletenja ali šivanja za vojake. Druge, kjer je prilika zato, pomagajte pri postržbi ranjencev. S tem bodete olajšale nekoliko delo onim požrtvovalnim damam, ki se že od začetka vojne trudijo po bolnišnicah.

Po bolnišnicah je gotovo razen strokovne postržbe tudi mnogo drugega dela. Šivanje, krpanje perila, likanje, postiljanje razume vsaka kolikortoliko praktična ženska, četudi nima kot učiteljica posla z gospodinjstvom. V tem bi gotovo učiteljice med počitnicami radi pomagale. Ker imamo sedaj bojno polje takorekoč v neposredni bližini, bo gotovo naval ranjencev v naših krajih večji, kakor s prejšnjih oddaljenjših bojišč. Zato pa postavimo vse svoje moči na razpolago ljubljani domovini! Pomagajmo vsak po svoji moči, kjer je treba! Poprimimo se vsakega, tudi najnavadnejšega dela! Vsako delo je častno, ako služi domovini!

Učiteljica.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

ALOJZIJ KOPRIVEC.

Padel je junaške smrti na severnem bojišču tovariš Alojzij Koprivec, nadučitelj iz Selc. Bil je vso dobo svojega učiteljstva naš naročnik. — Rojen je bil leta 1883. v Preski, učiteljske je dovršil leta 1906., definitivno je bil nameščen l. 1909. — Bil je vrl, odkritosrčen tovariš, požrtvovalen učitelj in izvrsten čebelar. — Mladost in ljudstvo je vnemal za vse dobro in lepo; sam je najbolje in najlepše, kar je imel — svoje krepko, moško življenje — daroval cesarju in domovini!

Bodi ljubemu, zvestemu tovarišu najlepši spomin!

ŠTEFAN KACIAN.

Kot prva žrtev vojne z Italijo je padel dn 25. maja na koroški meji enoletni prostovoljec Štefan Kacian, učitelj v

Gorjah pri Beljaku. — Odšel je bil v vojake šele 15. januarja. — Nenadna smrt je dohitela mladega učitelja na patrolji.

Bodi mu ohranjen časten spomin!

KAREL HLEBEC.

Tovariš Ivan Mahnič, nadučitelj v Smastu-Tolminu, nam piše iz ruskega ujetništva z dne 4. aprila: »Sporočam, da je v tukajšnji bolnišnici (Kijev-Lavra) umrl na jetiki tovariš Karel Hlebec, nadučitelj na Velikem Ubeljskem pri Postojni. V tej bolnici se nahajam kot sanitarni ujetnik nad mesec dni. Godi se mi dobro. — Mi smo to poročilo prejeli dne 4. julija, torej ravno po treh mesecih. — Pokojnega tovariša Hlebca, ki je bil rojen leta 1882 v Sevnici, je dohitela običajna učiteljska bolezen v neizmerni dalji od ljubljene domovine. Ta bolezen ne prizanaša nikomur in nikjer, kdor je zapisan žalostni zgodbini smrti!

Bodi ljubemu, zvestemu tovarišu najlepši spomin!

VALENTIN TERČON.

Na italijanskem bojišču je padel junaške smrti tovariš Valentin Terčon, učitelj-voditelj v Volčji dragi, rojen v Mavhinjah na Krasu leta 1889. Maturiral je leta 1908, definitivno je bil nameščen l. 1912. — Sovražnikova krogla ga smrtno zadela v glavo. — Celih 10 mesecev se je boril na srbskem bojišču in bil tudi tam odlikovan s svetinjo izredne hrabrosti proti sovražniku. Pokojnik je bil splošno priljubljen zaradi svojih dobrih lastnosti in narodne ter stanovske zavednosti. Gotovo ostane njegovo plemenito delovanje v spominu vsem onim, ki so ga poznali. Užaloščeni soprog in komaj nekaj mesecev stari hčerki ter njegovim staršem naše najiskrenejše sožalje. Ti pa, dragi Tine,

počivaj v miru v naši narodni grudi, ki si jo tako žarko ljubil.

Bodi učitelju - junaku neminljiv spomin!

USODA UČITELJEV V VOJNI.

Izza zadnjega izkaza je padlo v vojni 195 čeških učiteljev, ranjenih 571. — Nemških učiteljev z Morave je v vojni 50%, t. j. čez 1200. Padlo jih je 40, ranjenih in bolnih je 280. — Čeških nemških učiteljev je padlo 177, ranjenih je 394, pogrešanih 67. — Z Dolenje Avstrije je do začetka julija padlo 79, ranjenih in bolnih 301, pogrešanih 40. — Z Berlina je do začetka junija v vojni 1469 učiteljev, padlo jih je 76, ranjenih 166, pogrešanih 174. — Saških učiteljev je padlo doslej 480, pogrešanih je 428. — Prusko naučno ministrstvo je napravilo spominsko desko padlim učiteljem od ljudskih do visokih šol. Doslej je zapisanih 2389 imen, od teh 1468 ljudskošolskih učiteljev. — Z Dunaja poročajo listi 2. t. m.: Pred razsodnim sodiščem je stala mestna učiteljica Ivana baronica Murmannova zaradi zločina poizkušenege zavajanja k vohunstvu. Nagovaljala je častnike, da bi proti bogatemu plačilu vohunili za Rusijo. Obtoženki se je krivda dokazala ter je bila obsojena na dve leti težke, s postom poostrene ječe. Razentega je izgubila plemstvo.

V SEDANJI SVETOVNI VOJNI.

trpe največ slovanski narodi, ker vzhodni in južni boji se vrše vsi na slovanskih tleh, v Galiciji na poljskih in rutenskih tleh, v Bukovini na utenskih tleh, v Karpatih na slovaških tleh, v Sremu in v Bosni in v Dalmaciji na hrvatskih tleh, na Primorskem na slovenskih tleh.

ODGODITEV VPOKLICEV ČRNOVOJ- NIKOV OD 15. JULIJA NA 15. AVGUST.

Domobranksko ministrstvo je izdalo naslednji razglas: V pozivnem razglasu z

Saj veste, kako pravi Schiller: »Denn mit des Geschickes Mächten ist kein ew'ger Bund zu flechten, und das Unglück schreit schnell...«

Pozdravite mi vse tovariše preiskreno! Radoveden sem, kako je kaj v Ljubljani — po Binkoštih!? Pošta, ki smo jo včeraj dobili, je še vsa od prvih dni maja. O vojni z Italijo smo zvedeli koj drugi dan. Vipavske črešnje so jim nemara zadišale!

Na severnem bojišču, dne 27. maja 1915.

Otrok in vojna.

Nam otrokom, ki smo zrasli v velikem mestu, je bil velik praznik vsak četrtek dopoldne, ko so se po široki ulici vračali vojaki z vezbanja. Stopali so po taktu vesele koračnice, ki je radostno pospeševal bitje naših razburjenih mladih src. Veliki vojaški boben je vozil majhen konjček, ki je bil predmet naše največje pozornosti in ljubezni. Ko smo se šli konje, je bila največja čast in tudi največja kariera za vsakega, če je bil vojaški konjček, ki vleče boben. In tudi še v poznejših letih, ko smo že odrasli otroškim

LISTEK

Vilko Mazi:

Glas iz domovine.

Čul sem ljudi, ki so klicali dom, so sede svoje, ki so jim nepokojne duše romale slehno uro do rodne zemlje. Nešteto pisem sem čital, nebroj knjig: povsod nebrzdano kopnenje po kraju, kjer je tekla zibelka, kjer je pela mati sladke uspanke, koder je šlamladost vsa ovenčana in neskrbna. In bil sem sam med tisto množico nepokojnih in sem pošiljal dušo tja v svojo Belo Krajino, tja k Lahinji, ki tako ljubko objema Črnomelj, tja v Vojno vas, kjer počivajo vsi moji: mati, oče, sestra, bratje; tja na Majer, ki je bil dom vsem tistim uram mojega detinstva, kolikor jih morem šteti srečnih in blaženih...

Ali če se zdaj domislim teh starih kopnenj, klicanj in vzdihov, svojih tujih, se mi zde vsi tako majhni in neboljani, da bi brez truda našel tisto besedo, ki bi jih dopovedala: klic otroka, ki se mu je skri-la mati za vogalom.

In sem videl obraze, ki so bili ozarjeni od glasú iz domovine. Sam sem bil dostikrat med njimi in sem mislil, da srečnejših trenutkov ne bo nikoli več. Zdaj spoznavam, kako smo bili vsi skupaj razvajeni, kako skromna je bila vsa tista naša sreča.

Kaj vse sem doživel zdaj! Lopate in krampi so izrebli globoke jarke, naša nova bivališča. Na levo in desno rov, podolgem in počez rov: pravo krtovo življenje. Obraz, roke in obleka — vse od prsti, od blata. Ponoči nemo prehajanje od jarka do jarka, od rova do rova, kakor prikazni, ki jih je zbudila noč. Pogled vedno uprt po neskončni planjavi, kjer tu — tam hušne iz sovražnega jarka droban ogenj — dva, trije zapored, čela vrsta hkrati, in v tem trenutku že zbrilga rezek zvižg nad glavo. Tam čisto na horizontu se zabliška v velikem polkrogu. Nehote se sklonijo hrbtišča, zakaj čez nekaj sekund mora že pribrenčati strašna kepa jekla z nedopovedano ljutostjo. Gorje, kamor se zarije s svojo divjo detonacijo! Ali padé sprédaj, ali zadaj, morda levo, ali desno, morda si baš reže pot do mene? — Tesen trenutek — pa je že mimo: tam za mano je brizgnila zemlja visoko v mesečino. Glava se dvigne, zopet blisk tam v dalji, dva, trije... Kako tuli po zraku; smrt se vozi pod zvezdami. S kakšnim cinizmom se vozi!

— Če se te to uro izogne, ali te ne doseže morda prihodnjo, morda jutri?

Nehote plane v dušo misel na dom. Ko bi se ji še tako skrival, ne uideš ji. Mimo tebe bliske slika vsega tistega najdražjega, kar si pustil tam daleč za sabo. Zavesi se in ugasne, vse v enem trenutku. Kako hitro se pogovarja duša z domom! Nikdar prej se ni pogovarjala tako. Mudi se ji — vsak pogovor je lahko poslednji. Pogovor? — Saj so to pravzaprav samo vpraševanja, ki jim sam odgovarjaš po razpoloženju. Nazadnje se prepričaš, da si vendar odtrgan od doma, da so vsi ti pogovori duše le sanje, in takrat se te poloti kopnenje po živem glasu iz domovine s tako neodoljivo silo, da bi šel in bi gore razmaknil, da bi se ti pokazal živ dom... Saj ni besedi! Tisto kopnenje, ki si ga kdaj imenoval veliko, neizmerno, je bilo komaj kopnenje, pohlevna želja.

Samo pisana beseda je, ki te more zdaj resnično zvezati z domom. Naj bo tudi skopo število teh besed, nedopovedano blaženstvo gre skozi dušo, ko jih čitaš. Glas iz domovine! Kako dolgo sem čakal nanj! Cel mesec, ah, to je bila cela večnost. Vi, gospod urednik, ste bili prvi, ki ste me našli. Preiskrena hvala Vam! Spominjal se Vas bom odslej še bolj pridno. Kadar bo le prilika, dobite zopet sporočilo, če ne pade prej križ čez ta račun...